

***Kriminālprocesa uzsākšana, tā iemesli
un pamats***

- Kriminālprocesa uzsākšana ir kārtība, kādā tiek konstatēti un izmeklēti noziedzīgi nodarījumi.
- Pirms kriminālprocesa uzsākšanas nav atļauts veikt nevienu kriminālprocesuālu darbību, t.i., pieņemt kriminālprocesuālus lēmumus, piemērot procesuālus piespiedu līdzekļus un veikt izmeklēšanas darbības.

Kriminālprocesa uzsākšanas iemesli (KPL 369.p.)

► Kriminālprocesa uzsākšanas iemesls ir :

- Ja izmeklēšanas iestāde, prokuratūra vai tiesa ir saņēmusi ziņas, kuras norāda uz iespējama NN izdarīšanu;
- vai izmeklēšanas iestāde, prokuratūra vai tiesa pati ir ieguvusi šādas ziņas.

Ziņas, kuras norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, var iesniegt:

- ▶ noziedzīga nodarījuma rezultātā cietusī persona — kā iesniegumu:
 - persona raksta iesniegumu, kurā norāda notikušā īsu aprakstu, kaitējumu, kā arī lūgumu uzsākt kriminālprocesu un lūgumu atzīt viņu par cietušo);
- ▶ kontrolējošās un uzraugošās iestādes — to darbību regulējošos normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā:
 - Piem., Valsts darba inspekcija veikusi pārbaudi kādā uzņēmumā un konstatējusi pārkāpumus (darbinieki strādā bez darba līguma) un secina, ka darba devēja rīcībā iespējams ir noziedzīga nodarījuma pazīmes.

- ▶ ārstniecības personas vai iestādes — kā ziņojumu par traumām, slimībām vai nāves gadījumiem, kuru cēlonis varētu būt noziedzīgs nodarījums:
 - Tiek sniegta informācija – telefoniski, rakstiski, ja ārstniecības persona uzskata, ka pret personu ir bijis vērsts noziedzīgs nodarījums.
- ▶ bērnu tiesību aizsardzības institūcijas un nevalstiskās organizācijas — kā iesniegumu par nepilngadīgo tiesību aizskārumiem, kuru cēlonis varētu būt noziedzīgs nodarījums:
 - Bāriņtiesas, krīzes centri, sociālais dienests, izglītības iestādes iesniedz informāciju par iespējamu noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgo.

- ▶ jebkura fiziskā vai juridiskā persona — kā informāciju par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem, no kuriem pati tieši nav cietusi:
 - Iesniegumu iesniedz jebkura persona, kurai ir informācija par noziedzīgu nodarījumu;
- ▶ jebkura persona par pašas izdarītu noziedzīgu nodarījumu — kā iesniegumu:
 - Persona iesniegumā atzīstas par pašas izdarītu noziedzīgu nodarījumu.

- Kriminālprocesa uzsākšanas iemesls nevar būt anonīma informācija vai informācija, kuras iesniedzējs atsakās atklāt informācijas avotu.

Par kriminālprocesa norisi atbildīgās iestādes ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu var iegūt savas resoriskās vai kriminālprocesuālās darbības rezultātā šādos gadījumos:

- ▶ tieši konstatējot noziedzīgu nodarījumu tā izdarīšanas laikā un to pārtraucot;
- ▶ tieši konstatējot noziedzīga nodarījuma acīm redzamas sekas;
- ▶ veicot kriminālprocesu par citu noziedzīgu nodarījumu;
- ▶ veicot citas likumos noteiktās funkcijas — pārbaudes, operatīvo darbību utt.

Kriminālprocesa uzsākšanas pamats (KPL 370.p.)

- ▶ Kriminālprocesu var uzsākt, ja pastāv reāla iespēja, ka noticis noziedzīgs nodarījums:
 - Kas ir reāla iespēja, ka ir noticis NN?
- ▶ Kriminālprocesu var uzsākt arī tad, ja ziņas satur informāciju par iespējamu notikušu noziedzīgu nodarījumu un tās ir iespējams pārbaudīt tikai ar kriminālprocesa līdzekļiem un metodēm.
 - Kādas Jūsaprāt ir kriminālprocesa metodes un līdzekļi?

Izmeklēšanas iestāžu, prokuratūras un tiesas kompetence kriminālprocesa uzsākšanā:

- ▶ Izmeklēšanas iestādei ir pienākums uzsākt kriminālprocesu savas kompetences ietvaros sakarā ar jebkuru KP uzsākšanas iemeslu;
- ▶ Prokurors var materiālus nosūtīt izskatīšanai izmeklēšanas iestādei vai uzsākt kriminālprocesu savas kompetences ietvaros sakarā ar jebkuru KP uzsākšanas iemeslu.
- ▶ Tiesnesis vai tiesa pieteikumu, materiālus vai ziņas, kas iegūtas iztiesāšanā, bez izlemšanas nosūta izmeklēšanas iestādei vai — likumā noteiktajos gadījumos — prokuratūrai.

Kriminālprocesa uzsākšanas kārtība

- ▶ Ja tiek saņemts pieteikums/iesniegums par iespējamu NN, atbildīgā amatpersona pieņem lēmumu par kriminālprocesa uzsākšanu;
- ▶ Lēmumā norāda:
 - kāpēc KP tiek uzsākts (tā uzsākšanas iemeslu un pamatu);
 - īsu nodarījuma aprakstu, ciktāl tas uzsākšanas brīdī zināms;

- ▶ Lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu nav pārsūdzams.
- ▶ Informācija par kriminālprocesa uzsākšanu 24 stundu laikā tiek nosūtīta:
 - tai prokuratūras iestādei, kura ir atbildīga par izmeklēšanas uzraudzību,
 - personai, kas bija iesniegusi ziņas par noziedzīgo nodarījumu, izņemot ārstniecības personas vai iestādi.
 - Prokuratūras iestāde nākamo 24stundu laikā pēc informācijas saņemšanas paziņo procesa prokuroru, kurš uzraudzīs, kā noris KP.

Atteikšanās uzsākt procesu (KPL 373.pants):

- ▶ Ja tiek konstatēts, ka nav pamata KP uzsākšanai, tiek pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt KP;
- ▶ Apstākļi, ka ziņas nesatur pietiekamu informāciju nodarījuma sākotnējai kvalifikācijai, nevar būt par pamatu procesa neuzsākšanai;
- ▶ lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu var pārsūdzēt.

